

КОРЕНІЗАЦІЯ 1920-х РР. ЗА МАТЕРІАЛАМИ ХАРКІВСЬКОЇ МІСЬКРАДИ

Кабачек В.В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Чи не найяскравішою рисою національно-культурного життя УСРР 1920-х рр. стала політика коренізації, проголошена 1923 р. Протягом останніх 30 років досліджено різні її аспекти, насамперед – українізацію, у вигляді якої і проводилася в УСРР вказана політика [див., напр.: 1, 2, 3, 4, 5]. Проте науковці недостатньо звертають увагу на протоколи та стенограми засідань місцевих рад, хоча цей тип джерел, особливо для 1920-х рр., відрізняється високим рівнем відвертості, дозволяє зрозуміти точку зору депутатів – пересічних робітників, селян та працівників низового радянського апарату, іноді – навіть не з конкретних виступів, а з реплік та вигуків, що їх зберегла стенограма. При цьому матеріали місцевих рад засвідчують істотні проблеми при здійсненні політики українізації.

Зокрема, складним був перехід на українську у столичному на той час Харкові, навіть на рівні міськради – до кінця 1920-х матеріали її пленумів та секцій велися російською. Характерно, що критика на адресу керівництва за недостатню українізацію лунала також не українською, а російською. [6] Показовими є і проблеми українізації освіти, яка особливо гальмувалася труднощами з українізацією викладачів із спеціальних технічних предметів у галузі професійної освіти [7]. Останнє стосувалося середньої освіти, проте, вочевидь, аналогічними були справи і з вищою технічною освітою (яка знаходилася поза межами компетенції місцевих радянських органів). Водночас, яскравою рисою «коренізації» стала наявність у тогочасній столиці УСРР цілої низки шкіл, де навчання велося мовами національних меншин. [8].

Отже, як бачимо, проблеми, пов'язані з коренізацією 1920-х рр., виглядають досить актуально, а з окремих сюжетів можливі прямі аналогії із зовсім нещодавнім минулим та сьогоденням.

Література:

1. Даниленко В.М. До витоків політики “українізації”. // Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика. – Вип.1, К., 1993. - С.53-67.
2. Верменич Я.В. Здійснення українізації у 20-30-х роках: політичні і культурні проблеми: Автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01. – К.: КДУ ім. Т. Шевченка, 1994.
3. Колісник К.Є. Проведення політики українізації на Харківщині в 1923 – 1932 роках: Автореф. дис... канд. істор. наук: 07.00.01. Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна., 2000.
4. «Українізація» 1920–30-х років: передумови, здобутки, уроки / Відп. ред. В.А. Смолій. – К.: Ін-т історії України, 2003.
5. Парахіна М. Теорія «боротьби двох культур» — у пошуках російсько-українського історіографічного консенсусу (минуле і сучасне однієї концепції). // Український історичний збірник. – 2012. – Вип. 15. – С. 303-316.
6. Державний архів Харківської області, ф. Р-408, оп. 4, спр. 124, арк. 47.
7. Там само, спр. 283, арк. 63.
8. Там само, спр. 84, арк. 18; спр. 125, арк. 158.